

VERSLAG

VERGADERING
WOENSDAG 29 OKTOBER 2025

AANWEZIG COMMISSIE: De Caigny (voorzitter), Aalbers, Clarke, Van Eig (gedeeltelijk), Gilad, Kolpa, Van der Meijs, Roos (gedeeltelijk), Slabbers

PLANPRESENTATIES

3	Museumpark 18, Centrum (3 ^e bespreking) (rijksmonument) (60+45 min) (105 min)	10:35
	Omschrijving: Renovatie en uitbreiding Museum Boijmans van Beuningen (MBvB)	
	Ontwerp: Mecanoo Architecten B.V.	
	Dossier: Z2025-004071 OMC.24.11.00082 (conceptverzoek)	

PAUZE

5	Schiestraat 3, Centrum (7 ^e bespreking) (rijksmonument) (15+10 min) (25 min)	14:55
	Omschrijving: Aangepast plan -Spoorstrook Schiekadeblok	
	Ontwerp: MVRDV B.V.	
	Dossier: OMV.23.12.00460 (aanvraag omgevingsvergunning)	

2.1 Museumpark 18, Centrum (2^e bespreking) (rijksmonument)

Adres: Museumpark 18
Zaaknummer: Renovatie en uitbreiding Museum Boijmans van Beuningen
Betreft: Z2025-004071 OMC.24.11.00082 (conceptverzoek) (voorheen OMC.25.02.00097)

Toetsingskader

De Commissie Omgevingskwaliteit en Cultureel Erfgoed Rotterdam heeft het conceptverzoek getoetst aan de cultuurhistorische waarden en aan redelijke eisen van welstand op basis van de Welstandsnota Rotterdam.

Omschrijving van het aangepaste plan

De architect presenteert het aangepaste conceptvoorstel voor de renovatie en de verbouwing van het Museum Boijmans Van Beuningen, als reactie op de opmerkingen uit het verslag van 5 maart 2025. De gebouwdelen Van der Steur, Bodon en Henket en de tuin zijn specifiek beschermd als rijksmonument en het complex is gedeeltelijk gelegen in het beschermd stadsgezicht Waterproject. Naast een optimaal werkende logistiek staat met name de betekenis van het museum voor de stad centraal. Er wordt benadrukt dat het museum met zijn unieke collectie voor iedereen toegankelijk moet zijn. Het museum begint al ter plaatse van de hoek Westersingel-Museumparkstraat en aan de andere zijde in het Museumpark. De architect schetst aan de hand van de gebouwen het door het museum gewenste bereik: van het tonen van werk voor aankomend talent in het gebouw op de hoek van de Westersingel-Museumparkstraat, via de moderne kunst en de oude kunst, om uiteindelijk bewaard te worden als collectief erfgoed in het Depot. De Museumparkstraat speelt hierbij een belangrijke verbindende rol in dit narratief.

Het nieuwe gebouw op de hoek van de Westersingel-Museumparkstraat moet ruimte bieden voor experiment en vormt de opmaat naar het museum. Het ontwerp is aangepast naar een kleiner volume, met een natuurstenen plint, een gemetseld middendeel en een lichthapper op de verdieping. Deze driedeling sluit thematisch aan bij de naastgelegen gebouwdelen van Bodon en Van der Steur. De constructie van het te slopen bouwdeel van Robbrecht en Daem wordt hergebruikt, waarbij de constructie op de hoek en de volledige kelder behouden blijven. De nieuwbouw sluit aan op het pand Westersingel 83. Het nieuwe volume met de lichthapper is iets hoger en verschoven ten opzichte van het deel dat aansluit op de naastliggende villa's. Voor het metselwerk wordt een handvorm baksteen in een Vlaams verband voorgesteld. De plint aan de kopse kanten wordt volledig transparant met toegangen aan beide zijden. De natuurstenen plint aan de zijkant van het pand wordt zowel aan de voor- als achterzijde doorgetrokken als muur met geïntegreerde vitrines voor kunst. Daarnaast wordt op het dak ruimte gereserveerd voor de plaatsing van een kunstwerk. Het bestaande kunstwerk 'Sylvette' op de hoek met de Westersingel behoudt haar positie.

De natuurstenen wand aan de Bodonzijde wordt doorgetrokken tot aan de poort naar de expeditiestraat. Het expeditiegebouw achter de poort is in materiaalkeuze aangepast en zal nu ook worden uitgevoerd in metselwerk, met een motief dat refereert aan het ritme van de lichthapper van het hoekpand. De zij- en achterkant zal natuurinclusief worden uitgevoerd, met gevelbeplanting en nestkasten voor vleermuizen.

Bij de toegang naar de buitenhof en op het hof zelf blijven de oude stoep, het bordes en een opstand uit de Van der Steurperiode behouden. Het opstapje ter hoogte van de voormalige beeldengalerij vervalt maar blijft zichtbaar als een lijn in de bestrating. De nieuwe bestrating van het buitenhof bestaat uit kleine lichtgrijze granietstenen, die zich onderscheiden van de bestrating van de Museumparkstraat. De trapreden naar de hoofdentree worden voorzien van dezelfde natuursteen. Om de stenen buitenruimte tijdens warme dagen te verkoelen, wordt de plaatsing van een mistfontein overwogen. In het maaiveld wordt een grote cirkel uitgesneden waarin de trap naar de hoofdentree, die een verdieping lager ligt, wordt opgenomen. Deze 'vide' wordt door een balustrade afgeschermd. Om deze balustrade zijn vier kwartronde zitelementen gedacht. De glazen vrijstaande lift in de buitenhof naar de entree op -1 is naast de trap geplaatst zodat het museum voor alle bezoekers gelijkwaardig kan worden betreden. Het interieur van het lagergelegen entreegebied wordt bepaald door een vloer van groengrijze natuursteen, gecombineerd met houten wandbekleding, witte plafonds en wit stucwerk. De ticketcontrole zal plaatsvinden via glazen poortjes. De trap naar gebouwdeel Bodon krijgt een eigen vormgeving, met afgeronde bordessen en bronskleurige hekwerken.

In bouwdeel Van der Steur zullen alle kozijnen worden vervangen door nieuwe geïsoleerde profielen. Ze zijn voor het overgrote deel niet oorspronkelijk. In het interieur worden de karakteristieke elementen van het gebouw, zoals de Hannemazaal, de ruimtes voor de eigen collectie en het auditorium in ere hersteld. De ruimte waar nu de door

Robbrecht en Daem ontworpen trap uitkomt, wordt opnieuw ingericht als tentoonstellingsruimte. De trap wordt verwijderd.

In de overkapte binnenhof blijft het silhouet van de fontein, verzonken in de vloer, zichtbaar en blijft de oorspronkelijke padenstructuur door een andere bestrating afleesbaar. De bestrating wordt geïntegreerd in een akoestische vloer. Het bestaande perron blijft behouden en wordt gedeeltelijk voorzien van zitelementen. De koperkleurige dakopstand en de opbouw voor de installaties worden door een aangepaste detaillering iets hoger dan eerder gepresenteerd. De benodigde balken voor de glazen overkapping worden gepositioneerd op de draagwanden en in lijn met de leggramen. Het bestaande draadglas op de kappen blijft behouden en wordt enkel vervangen waar nodig.

Het paviljoen Van Beuningen-de Vriese wordt geïnterpreteerd als een paviljoen dat, weliswaar fysiek verbonden met het bouwdeel Van der Steur, autonoom in de beeldentuin staat. De kelderverdieping wordt heringericht, waarbij bestaande vitrines worden hergebruikt. Om het paviljoen en de nevenentree goed toegankelijk te maken, worden in het omliggende terrein hellingbanen aangelegd. Het is de bedoeling dat de deuren van het verbindingslid bij mooi weer zoveel mogelijk open staan, zodat de bezoekers worden uitgenodigd worden om hun route door de beeldentuin voort te zetten.

De beeldentuin wordt in ere hersteld en tegelijkertijd toekomstbestendig gemaakt. Om de toegankelijkheid te verbeteren wordt het terrein gedeeltelijk verhoogd en worden nieuwe hellingbanen aangelegd. Trappen worden verlegd en nieuwe bomenrijen en plantenborders toegevoegd. Daarnaast wordt er een voorstel gedaan voor de beplanting van de borders. Aan de oostzijde van de tuin krijgen de oevers van de voormalige poldersloot een natuurlijke, ecologische inrichting. Rond de vijver worden de keermuurtjes iets verhoogd om een betere waterberging te realiseren. Binnen de tuin zijn diverse posities voor beelden opgenomen.

De gedetailleerdere uitwerking van de benodigde verduurzamingsmaatregelen, constructieve en installatietechnische ingrepen en de gevolgen hiervan voor het monument wordt in de presentatie niet nader toegelicht.

Beleid (Welstandsnota Rotterdam)

Gebiedstype: Stedelijke groengebieden (deelgebieden Museumpark, Westersingel en omgeving Euromast)
Welstandsniveau: Bijzonder (vanwege monumentenstatus en ligging in Beschermd stadsgezicht *Waterproject*)

Welstandscriteria Centrumgebied - Stedelijke groengebieden

(deelgebieden Museumpark, Westersingel en omgeving Euromast)

Ruimtelijke inpassing

- *Bouwinitiatieven houden de stedenbouwkundige structuur herkenbaar en verstoren deze niet.*
- *Bouwinitiatieven verstoren geen belangrijke zichtlijnen.*
- *Bouwinitiatieven (waaronder hoogbouw) zijn in maat en schaal afgestemd op de omliggende bebouwing en de stad als geheel.*

Verschijningsvorm

- *Bouwinitiatieven zijn afgestemd op de sfeer en het karakter van het groengebied.*
- *Nieuwbouw heeft een bij de omliggende bebouwing passende hoofdvorm.*
- *Bebouwing wordt als compact volume ontworpen (geen optelling van verschillende volumes en elementen).*
- *Uitgangspunt voor bouwinitiatieven is de samenhang binnen de architectonische eenheid.*
- *Bijgebouwen zijn herkenbaar als op zichzelf staande volumes en zijn ondergeschikt aan het hoofdgebouw.*
- *Het gevelontwerp is consequent en goed van verhouding, en qua indeling en plasticiteit afgestemd op de omliggende bebouwing.*
- *Bebouwing wordt als alzijdig volume ontworpen (expeditie, vuilopslag uit het zicht).*
- *Ingrepen aan de gevel, waaronder nieuwe balkons en luifels of winkelpuien, passen binnen de structuur, maat en schaal van het hoofdgebouw.*
- *Overgangen privé-openbaar*
- *Entreegebieden van gebouwen, inclusief luifels en logo's, zijn uitnodigend en kwalitatief hoogwaardig vormgegeven.*
- *Beganegrondgevels aan de openbare ruimte hebben een bij de situatie passende openheid. In woon-, winkel-, en kantoorgebieden zijn dichte (bergings-)gevels aan de straat ongewenst.*
- *Inrichtingselementen (parkmeubilair, hekwerken, leuningen e.d.) zijn op elkaar afgestemd en passen bij de sfeer en het karakter van het groengebied.*

Materiaal, kleur en detaillering

- *Kleuren zijn terughoudend en afgestemd op de omliggende bebouwing.*
- *Materiaal, kleur en detaillering ondersteunen de verschijningsvorm op samenhangende wijze.*
- *Toepassing van hoogwaardige materialen en detaillering in overeenstemming met de hoge centrumambities.*
- *Materialen en detaillering worden zo gekozen dat veroudering en weersinvloeden geen negatieve gevolgen hebben voor het uiterlijk.*
- *In woon-, kantoor- en winkelgebieden zijn detaillering en materiaalgebruik van de beganenrandgevel aan de straatzijde (met name rond de entree) van hoge kwaliteit (rijker en expressiever).*
- *Erfafscheidingen zijn van hoogwaardig materiaal en worden zorgvuldig gedetailleerd.*
- *Zonwerend glas of folie op glas verhinderen de visuele relatie tussen binnen en buiten niet.*
- *Ventilatioeroosters zijn niet zichtbaar of architectonisch ingepast in het gevelontwerp.*

Reactie van de commissie op het aangepaste conceptverzoek, de beelden zoals toegelicht, en de nabespreking

De commissie spreekt haar waardering uit voor de positieve doorontwikkeling die in het gepresenteerde ontwerp zichtbaar is. De basis is overtuigend en vertoont een consistente lijn, wat getuigt van een zorgvuldige en gedegen benadering. De commissie waardeert de casusgerichte aanpak voor alle restauratieve aspecten en de positieve uitkomsten van de samenwerking tussen de restauratiearchitect en de architect. De commissie constateert dat de uitwerking in toenemende mate wordt verfijnd. Toch vraagt zij blijvende aandacht voor de verdere doorwerking van het ontwerp, en verwijst zij hiervoor opnieuw naar het verslag van de vorige openbare bespreking van 5 maart 2025. Ondanks de belangrijke en goede stappen die in het ontwerp zijn gezet, blijven een aantal aandachtspunten, vooral op het gebied van materialisatie en detaillering. De manier waarop het museum wordt voorbereid op het veranderende klimaat, hoe het gebouw reageert op de maatschappelijke en technische uitdagingen van deze tijd en wat dit doet met de uitstraling van het gebouw, nu en in de toekomst, komt nog te weinig aan bod. Daarnaast heeft de commissie vragen over de conceptuele samenhang van de verschillende elementen binnen het ontwerp en hoe deze door bezoekers zullen worden ervaren. Ook de beleving van de publieke ruimte en de manier waarop het gebouwde ensemble zich verhoudt tot het omliggende stedelijk landschap, de museumtuin, het museumpark, de Museumparkstraat en de Westersingel blijven belangrijke aandachtspunten voor het ontwerpsteam en de gemeente. De commissie pleit voor het belang van goed overleg en een nauwe samenwerking.

Onderstaand wordt op onderdelen een nadere reactie gegeven.

Nieuwbouw hoek Westersingel – Museumparkstraat

Het voornemen om een expositieruimte te bieden voor aankomend talent wordt door de commissie omarmd. Er is waardering voor de inspanning om waar dat kan, gebouwdelen en/of materialen die vrijkomen bij het te slopen gebouwdeel van Robbrecht en Daem te hergebruiken. Het verder uitbouwen en doorontwikkelen van dit uitgangspunt wordt aangemoedigd. De commissie kan zich vinden in het ontwerpprincipe van het nieuwe volume, dat verkleind is en een duidelijke driedeling kent: een natuurstenen plint, een middendeel van metselwerk en een lichthapper als beëindiging. Deze opzet zorgt voor een harmonieuze relatie met zowel de tegenoverliggende Arminiuskerk als de monumentale gebouwdelen Bodon en Van der Steur. De commissie heeft waardering voor het grote verwelkomende gebaar van de muur, die krachtig het verhaal van het museum aanzet vanuit de Westersingel (en zelfs vanuit de Witte de Withstraat). De commissie vraagt wel een verdere precisering van de aansluiting van de muur met de heg. Het hoekgebouw voegt zich in het beschermde stadsgezicht met een voortzetting van de kleinschalige volume opbouw aan de Westersingel. Daarnaast draagt het gebouw bij aan de architectonische samenhang in de omgeving.

Tegelijkertijd vraagt de commissie zich af of het gebouw zich met de gepresenteerde materialisatie en de huidige aanzet tot detaillering voldoende presenteert als ruimte voor experiment. De commissie moedigt de architect aan om de verder te zoeken naar een gevelmaterialisatie en interieurafwerking die de experimentele en innovatieve functie van het gebouw beter weerspiegelt en daarbij zowel ambachtelijk als toekomstbestendig is en zich tegelijkertijd goed verhoudt tot de omgeving.

De historische gebouwdelen van het museum blinken uit in een bijzondere samenhang tussen interieur en exterieur en een ingetogen maar onderscheidende expressie. Het hoekgebouw moet duidelijk van de 21ste eeuw zijn en ook op dat vlak een boeiende samenhang tonen tussen binnen en buiten. De commissie ziet graag hoe het gebouw zich op zijn manier rekenschap geeft van de vraagstukken die zich momenteel stellen aan de architectuur, net zoals Bodon, Van der Steur en Henket dat deden in hun tijd. Ook verdient de overgang van

buiten naar binnen en weer naar buiten aandacht in het hoekgebouw. Op dit moment is nog onduidelijk hoe de muur zich verhoudt tot het experiment en het maaiveld. Daarnaast zijn de toegangen tot het gebouw momenteel nog weinig uitnodigend.

Expeditie

De commissie is van mening dat het aangepaste expeditie gebouw, uitgevoerd in metselwerk en voorzien van groen, veel vriendelijker oogt dan het eerdere voorstel. Het groen, in combinatie met het metselwerk, zorgt voor een visuele verzachting van de structuur en versterkt de relatie met de museumtuin. De referentie naar de ritmering van de lichthapper in de kroon van de expeditie, waardeert de commissie. Tegelijkertijd vraagt de commissie zich af of het vanuit de conceptuele gedachte van het ontwerp logisch is dat het terugliggende expeditiegebouw eenzelfde materialisatie krijgt als het hoekgebouw dat een veel prominentere en publieke rol vervult. Zij adviseert de architect om de relatie tussen de twee gebouwen opnieuw te bezien en hier een heldere keuze in te maken.

De natuurstenen plint is in de plannen een belangrijk en sterk verbindend element. Deze begint al in het voorterrein aan de Westersingel en zet zich voort in de gebouwdelen Bodon en Van der Steur. Deze plint wordt onderbroken door het hek dat toegang geeft tot het expeditiegebouw. De commissie vraagt de architect om nog eens goed te kijken tot hoever de plint in het voorterrein moet reiken en hoe de 'incisie' die het hek in de continuïteit van de plint vormt wordt uitgewerkt.

Gebouwdeel Bodon

De commissie is zeer te spreken over de manier waarop gebouwdeel Bodon opnieuw in zijn kracht wordt gezet. Door de wanden van het voormalige prentenkabinet als belijning in de vloer terug te laten komen, blijft dit historische element in haar ogen voldoende herkenbaar. Er wordt nog aandacht gevraagd voor de facilitaire ruimtes in de kelder. Bij voorkeur blijven de toilet- en kleedruimtes behouden, inclusief de historische inrichting en afwerking. Daarnaast wordt benadrukt dat de wand- en plafondafwerking van de tentoonstellingszalen volgens de oorspronkelijke opbouw dient te worden uitgevoerd. Vanuit het gewijzigde gebruik van de begane grond zijn de voorgestelde wijzigingen voorstelbaar, maar de commissie acht het wenselijk dat er voor een aantal te verwijderen originele interieuronderdelen wordt onderzocht of deze binnen gebouwdeel Bodon of in ieder geval binnen het monumentale complex kunnen worden herplaatst, zodat behoud is gegarandeerd. Dat geldt bijvoorbeeld voor de door Hein Salomonson ontworpen kastenwand op de begane grond en de in Wengé hout uitgevoerde parketvloer in de voormalige koffie- en commissiekamer.

Door het amoveren van het gebouwdeel Robbrecht en Daem, wordt voorgevel met glazen pui van Bodon weer zichtbaar. De commissie heeft begrip voor het feit dat vanuit veiligheidsoverwegingen en bezoekerservaring het wenselijk is een verhoging voor het gebouwdeel Bodon te plaatsen in de Museumparkstraat. De commissie is evenwel nog niet overtuigd van de invulling en vormgeving van deze verhoging. Ze vraagt zich af of een podium voor experiment of voor kunst niet passender zou zijn dan het nu voorgestelde groen.

De commissie is van mening dat de in natuursteen uitgevoerde verbinder een mooie symbiose vormt met de gebouwdelen van Bodon en Van der Steur. Het ontwerp laat de achterliggende gevel van Bodon zoveel mogelijk zichtbaar en herstelt met haar positie de oude contouren van het buitenhof. Tegelijkertijd wordt de keuze voor een zeer grote raamopening in de natuurstenen gevel op de begane grond aan de binnenplaats kritisch bekeken. Hier presenteert de gevel zich zo open dat menig bezoeker de hoofdentree mogelijk hier zal verwachten in plaats van een verdieping lager. De commissie vraagt zich af of deze opening zich op logische wijze verhoudt tot de trap naar de lagergelegen hoofdentree. De pui toont zich vanuit het buitenhof als een uitnodigende hoofdentree terwijl het dat niet is. In het interieur van de verbinder is de vormgeving op de verdieping, met een lichtstraat en een dragende gevel met lamellen, overtuigend. Hier ontstaat een heldere, rustige ruimte. Op de begane grond ontbreekt dezelfde helderheid nog. Hier zijn zoveel elementen aanwezig, zoals de kolommen van Bodon, nieuwe ronde kolommen aan de gevel en een glazen pui, dat het beeld onrustig wordt. De commissie vraagt zich af of hier ook een combinatie van een kolom- en puiconstructie mogelijk is. Wat betreft de aansluiting op de monumentale gebouwdelen verwacht de commissie dat de gevel van de verbinder zoveel mogelijk los blijft van het bestaande gebouw. Zij is dan ook benieuwd naar de wijze waarop de verankering wordt uitgevoerd en kijkt ernaar uit de uitwerking hiervan te zien.

Gebouwdeel Van der Steur

De commissie is zeer te spreken over de manier waarop gebouwdeel Van der Steur opnieuw in zijn kracht wordt gezet. Het vervangen van de niet oorspronkelijke kozijnen door profielen die de oorspronkelijke situatie benaderen, wordt als passend gezien. De detaillering dient op dit uitgangspunt aan te sluiten. Ook het uitgangspunt om alleen het beschadigde draadglas in de glaskappen te verwijderen, wordt positief beoordeeld. Dit voorkomt dat een groot, glad en reflecterend glasvlak ontstaat. Het herstel van de Hannemazaal in zijn oude verhoudingen, de tentoonstellingsruimtes van de eigen collectie en het auditorium wordt van harte ondersteund. De commissie wordt graag meegenomen in de verdere uitwerking op detailniveau. Met betrekking tot de te verwijderen trap van Robbrecht en Daem vraagt de commissie om te overwegen of deze op een andere plek in het museum of elders kan worden hergebruikt. Ook wordt het behoud van de Oud-Hollandse trap gewaardeerd. Wel vraagt de commissie aandacht voor het plafondstuk. Dit dient samen met een hierop afgestemde verlichting terug te worden geplaatst. Ook wordt aandacht gevraagd voor de aanpassingen van de bestaande garderobe met lockers bij de oorspronkelijke hoofdentree. Deze lijkt ten kosten te gaan van de oorspronkelijke hangende kapstokken. Maximaal behoud van de oorspronkelijke opzet zou hier het uitgangspunt moeten zijn, mede omdat het hier niet om de hoofdentree gaat.

De buitenhof

De commissie waardeert het voorstel om de resterende historische inrichtingselementen, zoals stoepranden en het bordes, te behouden. Dit draagt bij aan het behoud van de historische identiteit van het gebied. Het terugbrengen van de voormalige beeldengalerij wordt als principe gewaardeerd, echter vindt de commissie de belijning in de vloer te weinig overtuigend en vraagt zij het verhoogde plateau terug te brengen.

In algemene zin waardeert de commissie de benadering waarin per locatie wordt gekeken welke toevoegingen nodig zijn, zonder overal een nieuwe tijdlaag toe te voegen. Tegelijkertijd merkt zij op dat het ingetogen karakter van de toevoegingen op sommige plekken te weinig onderscheidend is en nog onvoldoende sprake is van een museale zeggingskracht. Zij verwacht daarbij een overtuigende samenhang tussen de verschillende toegevoegde elementen. Als voorbeeld noemt zij de grote trap naar de hoofdentree die wordt voorzien van een eenvoudig beplating en spijlenhekwerk en de juist forse massieve banken die veel ruimte innemen en meer zouden kunnen zijn dan functionele objecten. Hetzelfde geldt voor de lift. De gelijkwaardige positie ten opzichte van de trap wordt gewaardeerd, maar zij vraagt zich daarbij af of de lift meer kan zijn dan een losstaand functioneel element en of het niet meer onderdeel zou moeten zijn van de trap. Trap, lift en banken zijn nu losstaande elementen, de commissie vraagt zich af of ze aan kracht kunnen winnen door meer samenhang. De commissie uit wederom haar twijfels over de voorgestelde natuursteen voor de bestrating van het plein en de trap. Zij is van mening dat deze onvoldoende kracht, hoogwaardigheid en verschil uitstralen ten opzichte van de Museumparkstraat. Van belang is dat bezoekers zich ervan bewust zijn dat zij via dit buitenhof en deze trap de bijzondere wereld van het museum betreden. Er kan naar haar mening nog meer worden gedaan om de allure te versterken. Ook wijst zij op de gladheid van natuursteen bij regen. In de ogen van de commissie is de toepassing van een nevelinstallatie een erg stedelijke en technologische oplossing voor een 'museum in een park'. De commissie adviseert de mogelijkheden van een vergroening van de buitenhof nader te onderzoeken.

De commissie vraagt aandacht voor de vormgeving van het entreegebied op de benedenverdieping. Op dit niveau is niet duidelijk herkenbaar dat hier meerdere bouwdelen met een monumentaal karakter bij het museum horen. De houten wandafwerking bedekt als het ware het tonen van de verschillende karakters van de verschillende tijdlagen van het gebouw, hetgeen ook de natuurlijke of vanzelfsprekende *wayfinding* in het vernieuwde museum niet ondersteunt. Zo zou de rotunda niet alleen op de begane grond het karakter van Van der Steur kunnen uitstralen, maar ook in het ontwerp van de benedenruimte (de verlengde trap) een link kunnen leggen naar de architectuur boven. Hoe de benedenruimte zich verhoudt tot de bovenverdiepingen en hoe onder andere het plafond en de pui daar vorm krijgen, blijft een belangrijke vraag. De commissie verwacht een sterkere relatie tussen de materialisatie van de ingrepen op de begane grond en het ondergrondse niveau. Het voorstel met glazen hekjes voor de toegangspoorten wordt als niet passend beoordeeld. Zij vraagt een geïntegreerde oplossing die onderdeel is van de vormgeving van de ruimte.

Tot slot vraagt de commissie aandacht voor de *wayfinding* in het algemeen. Op het moment dat de oorspronkelijke ingetogen hoofdentree van het museum werd gerealiseerd, was dit onderwerp minder van belang dan nu. Maar op dit moment staat de vindbaarheid van het museum onder druk, vanwege de aanwezigheid van andere krachtige publieke gebouwen in de nabije omgeving, de samenstelling uit verschillende bouwdelen en

omdat de entreeroute wordt verlengd met een route via de buitenhof en een trap naar beneden. De commissie ziet graag in beeld gebracht hoe architectuur, kunst en andere middelen ten aanzien van de *wayfinding* zoals borden integraal ontworpen worden en elkaar niet afzwakken, maar net versterken.

De binnenhof

De commissie is te spreken over de verdere uitwerking en engineering van de overkapping. Deze is goed doordacht en vormt geen belemmering voor het monumentale gebouwdeel Van der Steur. De gekozen materialen en het ontwerp van de perrons en hellingbanen sluiten goed aan bij de tijdsgeest. Toch roept de vloerafwerking, met twee verschillende materialen, vragen op. De commissie twijfelt aan de meerwaarde van deze keuze voor de beleving van de ruimte en stelt voor hier nog verder over na te denken, zodat de vloer beter bijdraagt aan het gewenste karakter en de beleving versterkt. Het verdiept aanleggen en afdekken van de fontein wordt negatief beoordeeld. De commissie is van mening dat de fontein, inclusief het beeld en mogelijk het water, idealiter op de oorspronkelijke locatie en hoogte behouden moet blijven en niet verzonken in de grond. Dit draagt niet alleen bij aan de historische continuïteit, maar versterkt ook de beleving voor de bezoekers. De architect wordt aangemoedigd hier verder onderzoek naar te doen. Daarnaast vraagt de commissie nogmaals om de toepassing van groen te overwegen, het realiseren van een dusdanig grote stenen vlakte wordt als problematisch gezien. De commissie ziet dat de Tuinkamer in Van der Steur aan de zijde naar het park wel rechtstreeks naar het groen geopend kan worden in het voorstel, en vraagt zich af waarom groen aan de zijde van de binnenhof wordt afgewezen.

Tenslotte reageert de commissie kritisch op de overgang van de nieuwe overkapping naar de dakrand van Van der Steur. Door de nu voorgestelde aangepaste detaillering is de dakopstand aan alle zijden van de binnenhof verhoogd, waarmee de gewenste subtiliteit die in eerdere visualisaties werd getoond, verloren gaat. Bovendien komen de roosters voor de installaties in het op te bouwen deel nu veel te prominent in beeld. De commissie benadrukt dat dit een belangrijk ontwerpaspect is en dringt aan op een herziening van de detaillering. De dakopstand dient te worden verkleind en de roosters beter geïntegreerd ontworpen, zodat deze visueel ondergeschikt blijven aan het monument. De beglaasde binnenhof krijgt alleen een mechanische ventilatie. De commissie is bezorgd om de verblijfskwaliteit en vraagt aan te tonen dat de geluidsproductie en de verblijfskwaliteit op zitelementniveau aansluit bij de ambitie van een rustruimte.

Van Beuningen–de Vriese paviljoen

De commissie is positief over het respectvolle behoud van het oorspronkelijke ontwerp van het paviljoen, inclusief het interieur op de kelderverdieping. Drie aandachtspunten verdienen nog nadere uitwerking. Ten eerste kan de bar een goed passende toevoeging zijn, mits het ontwerp zich rekenschap geeft van de zichtlijnen richting de museumtuin. Ten tweede wordt de open uitstraling van de glazen corridor tussen het paviljoen en gebouwdeel Van der Steurvleugel positief beoordeeld, maar vraagt de dakrand om een meer subtiel detaillering om beter te kunnen aansluiten bij het paviljoen en een rankere uitstraling van het geheel te bewerkstelligen. De vergroening van het dak wordt gewaardeerd, waarbij de uitwerking zorgvuldig moet worden uitgevoerd zodat deze zowel duurzaam als visueel aantrekkelijk is.

De museumtuin

De commissie waardeert dat de betrokken partijen die zich bezighouden met de inrichting van de buitenruimte rondom het museum aandacht besteden aan de onderlinge samenhang van de deelprojecten en de aansluiting op het museumensemble. Toch roept met name de fasering en gefragmenteerde aanpak vragen op bij de commissie en stelt zij een navolgend gesprek voor met een afvaardiging van de commissie en de ontwerpteams van de verschillende deelprojecten (de Museumparkstraat, de museumtuin, de rozentuin en de beeldentuin). Op die manier kunnen de ontwerpen in samenhang worden bekeken en besproken met als doel tot een eenduidige, krachtige en toekomstbestendige invulling van de buitenruimte te komen. Specifiek voor de Museumparkstraat zou het wenselijk zijn de inrichting ook van verderaf te bekijken, bijvoorbeeld vanaf de hoek van het voormalige Unilevergebouw tot aan de Witte de Withstraat, met als doel een buitenruimte die de kwaliteit van het museum en de architectuur optimaal ondersteunt, en een zorgvuldige afstemming van ecologische, esthetische en stedelijke elementen.

Met betrekking tot de beeldentuin van Van der Steur merkt de commissie op dat deze zich kenmerkt door lange, strakke lijnen en gebouwen die scherp op het maaiveld staan, met een duidelijke architectonische benadering van hoogteverschillen. Deze opzet lijkt nu gedeeltelijk te worden ontkracht door het ophogen van het maaiveld

rond het paviljoen en achter de gebouwdelen Van der Steur en Bodon. Hierdoor worden oorspronkelijke plintdetails, trappen en muren minder zichtbaar of zelfs geheel uit het zicht gehaald. Voor wat betreft de beplanting lijkt het assortiment van de borders nu te veel op basis van type beplanting te zijn gekozen en nog te weinig in samenhang met de architectuur en de historische beplanting. Het voorstel voor de ecologische oever aan de oostzijde van de beeldentuin kan in grotere samenhang met het Museumpark als een passende echo van een voormalige poldersloot worden gezien. Vanuit het perspectief van Van der Steur doet dit echter afbreuk aan de strakke lijnen van de tuinopzet. De commissie benadrukt dat deze onderwerpen verder onderzocht en besproken moeten worden. De commissie meent dat met name aan de oostzijde van de directievlugel, op de overgang naar gebouwdeel Bodon, scherpere keuzes kunnen worden gemaakt. De opeenvolging van een gemaaid gazon, kruidenrijk grasland naar borderbeplanting bij het balkon van Bodon roept vragen op, evenals de uitwerking van de toegevoegde keermuur.

Tot slot geeft de commissie mee dat voor de restauratie naast de uitgebreide technische opname ook deugdelijke omschrijvingen van de te verrichten werkzaamheden noodzakelijk zijn. Daarnaast dient de kleur- en materiaalkeuze in de monumentale gebouwdelen te worden beargumenteerd en zo te worden afgestemd op de oorspronkelijke afwerkingen. Hiervoor is een goed overzicht in de vorm van kleur- en materiaalonderzoek van alle gebouwonderdelen noodzakelijk. De commissie gaat ervan uit dat de restauratiearchitect in het vervolgproces nauw betrokken blijft.

Met betrekking tot de brandveiligheid geeft de commissie mee dat het niet wenselijk is dat het gesloten houden van brandwerende deuren de routing door het gebouw gaat verstoren. Daarnaast vraagt zij om aanduidingen voor vluchtwegen en plaatsing van brandslanghaspels e.d. met een minimale visuele impact te plaatsen.

Voor het vervolgtraject geeft de commissie aan dat zij de leden met specialisatie erfgoed gaat mandateren voor de beoordeling van de restauratieve werkzaamheden op detailniveau.

N.B. Deze reactie is gegeven aan de hand van de huidige Welstandsnota Rotterdam 2012, die naar verwachting tot eind 2025 van kracht is. Hierna treedt de nieuwe **Welstandsnota Rotterdam 2025 'Kwaliteit voor de toekomst'** in werking. Een aanvraag omgevingsvergunning die vanaf de datum van inwerkingtreding van de nieuwe welstandsnota wordt ingediend, zal aan de criteria uit deze nieuwe nota getoetst worden. De commissie heeft bij haar advisering op dit conceptverzoek inhoudelijk geanticipeerd op de criteria uit de nieuwe welstandsnota. De criteria uit deze nota die voor deze aanvraag van toepassing zullen zijn, worden ter informatie toegevoegd bij de verzending van dit verslag.

Conclusie

Het conceptverzoek houdt op hoofdlijnen voldoende rekening met de cultuurhistorische waarde van het rijksmonument. Daarnaast past het conceptverzoek op hoofdlijnen binnen de criteria uit de Welstandsnota. De commissie vraagt aandacht voor de hierboven genoemde opmerkingen en vragen. Een aangepast en verder uitgewerkt voorstel dat hier antwoord op geeft wordt met belangstelling tegemoet gezien. Naar aanleiding van bovenstaande reactie benadrukt de commissie dat zij het ontwerpteam graag terugziet voordat het plan als definitieve aanvraag omgevingsvergunning wordt ingediend. Op een definitieve aanvraag overeenkomstig het nu voorliggende voorstel zal vooralsnog geen positief advies aan het bestuur afgegeven kunnen worden.

5.1 Schiestraat 3, Centrum (7^e bespreking) (rijksmonument)

Adres: Schiestraat 3
Zaaknummer: OMV.23.12.00460 (aanvraag omgevingsvergunning)
Betreft: Spoorstrook Schiekadeblok

Toetsingskader

De Commissie Omgevingskwaliteit en Cultureel Erfgoed Rotterdam heeft de gewijzigde aanvraag omgevingsvergunning getoetst aan de cultuurhistorische waarden en aan redelijke eisen van welstand op basis van de Welstandsnota Rotterdam.

Omschrijving van het gewijzigde plan

De architect licht de wijziging op de verleende omgevingsvergunning toe voor het Schiekadeblok. De wijzigingen betreffen een aanpassing van de plint, de opzet van de serres en een gevelwijziging van bouwdeel B3. Daarnaast wordt een aanpassing voorgesteld in de keuze van twee gevelmaterialisaties.

- Ter plaatse van de plint zijn de kantoorruimten aan de gevel verkleind en is een grotere variatie aan functies toegevoegd. Hierdoor zijn enkele entrees verschoven en zijn er nieuwe entrees toegevoegd.
- Bij bouwdeel B3, het bovenste volume van bouwdeel B, is de gevel gewijzigd. Dit volume bestaat uit vijf bouwlagen en bevatte in het eerdere ontwerp een groot atrium dat zichtbaar was in het gevelbeeld en daarmee een verbijzondering van de gevel vormde. In het aangepaste plan zijn de functies binnen de lagen herschikt, waardoor het restaurant is verplaatst en nu direct aansluit op de daktuinen van de aangrenzende bouwdelen. Door de functieverschuiving wordt het atrium verkleind, dit heeft consequenties voor het gevelbeeld.
- Waar bij de serres voorheen sprake was van een terugliggende gevel waarin balkons waren opgenomen, worden de vloeren nu tot aan de gevel doorgezet en ontstaan vides door uitsparingen in de vloeren. De wijziging betreft de serres aan de koppen van het bouwblok en de serre aan de spoorzijde.
- In verband met de ligging binnen het plasbrandaandachtsgebied blijkt de toepassing van de eerder voorgestelde houten en gerecycled kunststof gevelmaterialen niet mogelijk. Om die reden wordt voorgesteld om voor deze twee gevelmaterialisaties een alternatief toe te passen. Voor bouwdeel C wordt voorgesteld de houten gevelbekleding te vervangen door composiet met een natuurstenen toplaag in een gelige tint. Voor bouwdeel D wordt voorgesteld de zwarte gevelpanelen van gerecycled kunststof in de plint te vervangen door zwart graniet.

Beleid (Welstandsnota Rotterdam)

Gebiedstype: Centrummix
Welstandsniveau: Bijzonder (Welstandsparagraaf Rotterdam Central District)

Relevante criteria uit de Welstandsparagraaf Rotterdam Central District

Voor het gebied waartoe deze ontwikkeling behoort, geldt de welstandsparagraaf Rotterdam Central District. Deze paragraaf die oorspronkelijk in 2010 werd vastgesteld, is met name voor de nieuwe ontwikkelingen van het Schiekadeblok herzien en in geactualiseerde vorm in oktober 2023 door de gemeenteraad vastgesteld. Deze welstandsparagraaf vormt het kader waaraan de Commissie Omgevingskwaliteit en Cultureel Erfgoed de aan haar voorgelegde plannen moet toetsen. Hierin is het inspelen op de omgeving met veel gebouwen uit de Wederopbouwperiode een belangrijk uitgangspunt.

Relevante criteria welstandsparagraaf Rotterdam Central District:

Algemeen

- *Voor het Rotterdam Central District geldt een hoog ambitieniveau dat in het ontwerp tot uitdrukking moet komen. Voor het gebied geldt een 'bijzonder welstandsniveau'.*
- *Om de Mixone te realiseren dienen de gebouwen in nauwe samenhang met de openbare ruimte ontworpen te zijn. Voor een goede beoordeling van de bouwplannen door de Commissie voor Welstand en Monumenten moet bij een aanvraag omgevingsvergunning een situatietekening worden ingediend waarin de relatie is te zien van het bouwplan met de aangrenzende bebouwing en openbare ruimte.*
- *Zowel de verschijning van het individuele gebouw als de samenhang met de bestaande gebouwen is van waarde. Samen vormen de gebouwen een ensemble, in plaats van een reeks van geïsoleerde architectonische hoogstandjes.*

COMMISSIE OMGEVINGSKWALITEIT EN CULTUREEL ERFGOED

- De gevels van de gebouwen in het Rotterdam Central District dienen te worden opgebouwd uit een plint, een middendeel en een top.
- Vanaf afstand zijn de gebouwen in het Rotterdam Central District als groep binnen de skyline van de stad te herkennen. Van nabij worden de details van de afzonderlijke gebouwen zichtbaar waarbij richtlijnen voor geometrie en gevel voor samenhang zorgen. Gebouwen die zich op een overdreven manier onderscheiden, en daardoor niet in het geheel passen zijn niet gewenst.
- De architectuur van de nieuwbouw is aansprekend, innovatief, levendig en uitnodigend, maar ook beheerst en representatief. De opbouw van de gevel van het gebouw in zijn geheel is ingetogen. De gewenste kwaliteit en uitstraling ontstaan door de subtiële combinatie van de ontwerpen voor de plint, het middendeel en de top van het gebouw - en door de detaillering van de gevels (zie: criteria voor een levendige gevel).

Bovenbouw

- Alles boven de plint wordt gerekend tot de bovenbouw. Deze definitie geldt zowel voor de lagere bouwdelen (35 – 70 m) als voor de torens (hoger dan 70 m). Voor de bovenbouw geldt een ruime mate van architectonische vrijheid met dien verstande dat er voldaan moet worden aan de criteria voor het maken van een levendige gevel. Voor de allerhoogste verdieping(en) van de bovenbouw – de top – gelden aanvullende richtlijnen.

Criteria voor een levendige gevel

- Voor het ontwerpen van levendige gevels zijn ingrediënten als materiaal, reliëf, reflectie, ritme en verlichting voorhanden. De middelen kunnen uiteraard in combinaties voorkomen - niet alle middelen hoeven tegelijkertijd te worden toegepast. Door te werken met combinaties kan een gevelbeeld ontstaan met krachtige en/of subtiële variaties.
- De levendige gevel is een gevel die:
 - van verschillende afstanden verschillend ervaren wordt, zodat bij nadering nieuwe details en/of textuur zichtbaar worden (door de detaillering van de gevel/de constructie, door reliëf en/of tekening in het materiaal),
 - een goed zicht toelaat op de activiteiten achter de gevel. Er zijn voldoende gevelopeningen van voldoende grote afmetingen. Het gebruikte glas is niet sterk spiegelen (max. 16%) of sterk gekleurd,
 - die bij verschillende weersomstandigheden en bij verschillende zonnestanden een variatie in beeld te zien geeft.

Daken

- De in het gebied aanwezige hoogbouw maakt dat veel bewoners/werknemers bezoekers uitzicht zullen hebben op de daken in het gebied. De daken moeten daarom behandeld worden als vijfde gevel en zoveel mogelijk groen uitgevoerd met aandacht voor versterking van biodiversiteit. De daken krijgen dezelfde hoogstaande kwaliteit als de gevels.
- De daken dragen bij aan klimaatadaptatie van het gebied, de groene uitstraling van het daklandschap, het reduceren van hittestress en de duurzaamheidsambities van de stad.
- Vrijstaande utilitaire elementen (zoals installatieruimtes, liftopbouwen etc.) op het dak zijn ongewenst en niet bepalend voor silhouet en uitstraling van gebouw en skyline.

Materialisering, detaillering

- Het gebruik van materialen en technieken is 'state-of-the-art': eigentijdse, duurzame technieken en materialen. Duurzaam te onderhouden en tot in lengte der dagen vervangbaar.
- Het toepassen van hergebruikte- of bio based materialen past binnen de doelstellingen van Rotterdam en wordt gestimuleerd.
- Materiaal- en kleurgebruik dienen het lichtniveau op straat ten goede te komen. De combinatie van donkere tinten en hoge gevels aan de openbare ruimte moet vermeden worden.

Klimaatadaptief

- Er wordt ingezet op een hoogwaardig duurzaam klimaatadaptief gebouwontwerp.
- Er wordt o.a. rekening gehouden met hittestress, waterberging, windhinder, grondstoffen en ecologie.
- De maatregelen zijn geïntegreerd in de architectuur van het gebouwontwerp (mee-ontworpen, geen 'add-ons').

Omdat in het Beeldkwaliteitsplan voor het Rotterdam Central District het Schiekadeblok een bijzondere status heeft, gelden hiervoor de volgende specifieke criteria:

- Houd de wederopbouwarchitectuur als bijzondere kwaliteit in het gebied herkenbaar. De pandsgewijze opzet en het maatsysteem, met een stramien van vier meter, zijn belangrijke kenmerken. Dit stramien kan een 'trait d'union' zijn tussen bestaande en nieuwe bebouwing. Nieuwe bebouwing, evenals optoppingen en aanbouwen dienen zich te verhouden tot het bestaande en in zorgvuldige samenhang ontworpen te zijn waarbij nieuw en bestaand zich van elkaar onderscheiden zonder de eenheid in verscheidenheid te verliezen.

- *Het Schiekadeblok is ontworpen als een gesloten bouwblok met een beperkte doordringbaarheid en een rondom doorlopende gevelwand. Het bouwblok moet in zijn vorm en karakter herkenbaar blijven als wederopbouwensemble. Het markeren van de hoeken aan de Schiestraat geeft houvast voor deze herkenbaarheid, omdat ze de oorspronkelijke maat van het blok definiëren.*
- *Bijzondere aandacht gaat uit naar de overkraging van de 'wokkel', de oprit voor het Central Post gebouw, waarboven in de spoorstrook ruimte is voor bebouwing. De ruimte tot 9m hoogte (zie bestemmingsplan) blijft vrij van bebouwing met de mogelijkheid om draagconstructieve elementen in te passen. De vormgeving van deze elementen is terughoudend van aard, tast de architectonische waarde van 'de wokkel' niet aan en draagt bij aan de samenhang tussen bestaande elementen en het nieuwe gebouw.*
- *Parcellering van de plint-gevel van Schiekadeblok is vereist, in navolging van de parcellering van de bestaande bebouwing. De maat en schaal van de parcellering is passend voor de ligging in het blok (kleinere percelen aan de Delftsestraat, grotere in de Spoorstrook).*
- *Maximaliseer het aandeel van actieve plinten binnen de Mixone plint: utilitaire ruimtes, laden&lossen, afvalinzameling en toegangen tot stallingsgarages (ook fietsen) worden tot een minimum beperkt. Niet-transparante delen in de Mixone worden geaccepteerd, indien aangetoond wordt dat deze gesloten delen onmisbaar zijn en niet elders ondergebracht kunnen worden.*
- *Waar geen luifel wordt toegepast dient rekening gehouden te worden met het verblijfsklimaat op maaiveld door maatregelen tegen windhinder te nemen in het volume (bv setbacks) waarbij de plint en de Rotterdamse Laag herkenbaar blijven.*
- *Voor het Schiekadeblok is het belangrijk dat er onderscheid wordt gemaakt tussen plint en de overige delen van de bovenbouw in de zogeheten 'Rotterdamse Laag', welke per gebied verschilt: bij de wederopbouwopanden gaat het om de gemiddelde hoogte van de bestaande bebouwing, bij de ontwikkellocaties de zo genaamde 'Hiltonhoogte'*

Reactie van de commissie op de gewijzigde aanvraag omgevingsvergunning, de beelden zoals toegelicht, en de nabespreking

De commissie dankt de architect voor de duidelijke toelichting op het gewijzigde plan. De aanpassingen aan de plint en de serres worden op hoofdlijnen positief beoordeeld. De commissie vraagt aandacht voor een zorgvuldige technische uitwerking van deze onderdelen.

Met betrekking tot bouwdeel B3 vraagt de commissie om de voorgestelde wijziging te heroverwegen. In het vergunde ontwerp vormde het grote atrium een krachtig gebaar van het gebouw naar de stad, een kwaliteit die in het huidige voorstel is verzwakt. Daarbij constateert de commissie dat het volume van de bovenbouw in het nieuwe gevelontwerp meer opgaat in het middendeel en daarmee zijn karakter als top verliest, terwijl juist een uitgesproken beëindiging gewenst is. Ook merkt de commissie op dat het getoonde nachtbeeld mogelijk geen realistische indruk van het ontwerp geeft.

De commissie kan op hoofdlijnen instemmen met de voorgestelde materialisatie, maar vraagt aandacht voor kleur en duurzaamheid. De vervanging van hout door composiet met een natuurstenen toplaag wordt passend geacht, al oogt de voorgestelde kleur te geel waardoor het contrast tussen de bouwdelen uit het vergunde ontwerp mogelijk verloren gaat. De commissie adviseert aan te sluiten bij de toon van het eerder beoogde vergrijsde hout. Dit aspect zal tijdens de beoordeling van de mock-ups nader worden beoordeeld. De vervanging van de gerecyclede kunststof panelen door zwart graniet acht de commissie voorstelbaar, maar zij merkt op dat hiermee de duurzaamheidsambitie van het plan verder wordt teruggebracht. Zij verzoekt de mogelijkheden voor toepassing van hergebruikt graniet verder te verkennen.

Conclusie

De commissie vraagt aandacht voor de bovengenoemde opmerkingen en vragen. Er is geconstateerd dat er in de aanvraag voldoende rekening wordt gehouden met de cultuurhistorische waarde van het rijksmonument. Daarnaast is er geconstateerd dat de wijziging op de verleende vergunning nog op enkele aspecten niet voldoet aan redelijke eisen van welstand. Het advies aan het bestuur is daarom negatief ten aanzien van de afgifte van de omgevingsvergunning, tenzij het plan wordt aangepast. Een gewijzigd voorstel kan opnieuw op welstandsaspecten worden beoordeeld als de bouwinspectie binnen de lopende procedure hiervoor mogelijkheden ziet. Wanneer termijnen geen verder uitstel toestaan blijft het negatieve advies van kracht.